

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

1. บทสรุป

ตามที่ได้ศึกษาระบบการพิจารณาคดีอาญาในศาลสูงตามระบบกฎหมายไทย ซึ่งกฎหมายเปิดโอกาสให้คู่ความใช้สิทธิอุทธรณ์ปัญหาข้อเท็จจริงได้ ทำให้ศาลอุทธรณ์ต้องมีหน้าที่เป็นศาลพิจารณาพิจารณาชั้นที่สอง (Second Trial Court) ซึ่งหน้าที่ของศาลพิจารณา คือ การค้นหาความจริง ต้องฟังข้อเท็จจริงเป็นยุติ ในการฟังข้อเท็จจริงเป็นยุติ จึงต้องมีหน้าที่ชั่งน้ำหนักความน่าเชื่อถือของพยานหลักฐานในการวินิจฉัยชี้ขาดข้อเท็จจริงนั้น ซึ่งในการตรวจสอบความจริงในคดีอาญา การชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องได้สัมผัสกับพยานหลักฐานด้วยตนเอง ศาลตรวจสอบความจริงจึงต้องพิจารณาคดีด้วยการสืบพยานเพื่อจะได้ฟังถ้อยคำได้เห็นอาการต่าง ๆ ของพยาน การพิเคราะห์กิริยาท่าทางของพยานบุคคลเป็นเรื่องสำคัญ ศาลที่ทำหน้าที่เป็นศาลพิจารณาชั้นที่สอง (Second Trial Court) มีหน้าที่ในการตรวจสอบความจริง จึงจำเป็นต้องได้ฟังคำพยานได้เห็นอาการกิริยาของพยานด้วยตนเอง เพราะถือเป็นข้อเท็จจริงที่เป็นเครื่องช่วยในเรื่องพยานหลักฐาน กล่าวคือ ทำให้เห็นแจ้งถึงน้ำหนักพยานหลักฐานชนิดต่าง ๆ นำไปสู่การวินิจฉัยข้อเท็จจริงได้อย่างถูกต้องเที่ยงธรรม

กฎหมายให้ศาลอุทธรณ์มีอำนาจสืบพยานเองได้ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 208 (1) ซึ่งเป็นการให้อำนาจศาลอุทธรณ์ที่จะค้นหาความจริงได้อย่างเต็มที่ เพื่อให้ข้อเท็จจริงเกิดความกระจ่างจนสิ้นสงสัย นำไปสู่การพิพากษาคดีได้อย่างถูกต้องยุติธรรม การพิจารณาคดีโดยการสืบพยานจึงเป็นวิธีการชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานที่ดีที่สุด และเป็นวิธีปฏิบัติเพียงวิธีเดียวที่จะพิจารณาคดีปัญหาข้อเท็จจริงได้ ถ้าขาดวิธีนี้แล้วจะไม่สามารถชั่งน้ำหนักความน่าเชื่อถือของพยานหลักฐานที่จะนำมาวินิจฉัยข้อเท็จจริงได้เลย การสืบพยานหลักฐาน เป็นการค้นหาความจริงให้ปรากฏอันเป็นหน้าที่ของศาลพิจารณา (Trial Court) เมื่อศาลอุทธรณ์มีหน้าที่เป็นศาลพิจารณาชั้นที่สอง (Second Trial Court) จึงมีหน้าที่ต้องค้นหาความจริงตามหลักของศาลพิจารณา (Trial Court)

แต่การพิจารณาอุทธรณ์ปัญหาข้อเท็จจริงในคดีอาญา ของศาลอุทธรณ์ ตามกฎหมายไทย ในขณะที่มีหน้าที่เป็นศาลพิจารณาชั้นที่สอง (Second Trial Court) แต่ไม่ได้ปฏิบัติตามหลักการเป็น Second Trial Court ไม่มีการพิจารณาคดีโดยการสืบพยานจึงไม่ได้ฟังถ้อยคำพยาน ไม่ได้เห็นพยานหลักฐานด้วยตนเอง เพียงซึ่งนำนักความน่าเชื่อถือเอาจากพยานหลักฐานที่ศาลชั้นต้นสืบไว้ในจำนวน โดยได้เข้าไปวินิจฉัยความน่าเชื่อถือของพยานหลักฐานจากจำนวนที่ศาลชั้นต้นได้วินิจฉัยไว้แล้ว ซึ่งอาจพิพาทแก้ไขคำพิพากษาของศาลชั้นต้น โดยที่ศาลอุทธรณ์ไม่ได้สัมผัสกับพยานหลักฐานนั้นเลย การวินิจฉัยข้อเท็จจริงจึงขาดข้อเท็จจริงที่เป็นเครื่องช่วยในเรื่องพยานหลักฐาน การพิจารณาปัญหาข้อเท็จจริงในคดีอาญาของศาลอุทธรณ์ จึงเปรียบได้กับการฟังพยานบอกเล่าแล้ววินิจฉัยข้อเท็จจริงนั้น จึงผิดหลักของศาลพิจารณา (Trial Court) เป็นอย่างยิ่ง ซึ่งแตกต่างจากศาลที่ทำหน้าที่เป็นศาลพิจารณาชั้นที่สอง (Second Trial Court) ในประเทศที่ใช้กฎหมายระบบคอมมอนลอว์ และประเทศที่ใช้กฎหมายระบบซีวิลลอว์ ซึ่งมีการปฏิบัติในการค้นหาความจริงตามหลักของศาลพิจารณาอย่างเคร่งครัด ในการพิจารณาปัญหาข้อเท็จจริง ศาลจะพิจารณาโดยการสืบพยานซึ่งนำนักความน่าเชื่อถือของพยานหลักฐาน ด้วยตนเอง ซึ่งเป็นหน้าที่ของศาลที่ทำหน้าที่เป็น Second Trial Court ในการตรวจสอบความจริง จะต้องได้สัมผัสกับพยานหลักฐานด้วยตนเอง โดยมาจากแนวความคิดที่ว่า ถ้าไม่ได้ฟังหรือไม่ได้เห็นพยานหลักฐานนั่นเอง ก็จะไม่เข้าไปก้าวล่วงวินิจฉัยความน่าเชื่อถือในข้อเท็จจริงนั้น

ในการตรวจสอบค้นหาความจริง เป็นเรื่องที่จะต้องอาศัยพยานหลักฐานต่าง ๆ เป็นเครื่องช่วยให้ความจริงปรากฏ ไม่ว่าจะเป็นพยานเอกสาร พยานวัตถุ หรือ พยานบุคคล ซึ่งในการซึ่งนำนักความน่าเชื่อถือของพยานบุคคล จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องได้ฟังสำเนียงถ้อยคำ ได้เห็นอากัปกริยาของพยานบุคคลนั้น การที่ศาลอุทธรณ์ของไทยทำหน้าที่เป็นศาลพิจารณาชั้นที่สอง (Second Trial Court) พิจารณาปัญหาข้อเท็จจริงโดยมิได้มีการสืบพยานซึ่งนำนักความน่าเชื่อถือของพยานหลักฐานนั้นด้วยตนเอง แต่พิจารณาความน่าเชื่อถือของพยานหลักฐานจากจำนวนที่ศาลชั้นต้นส่งมาให้ แล้วทำคำพิพากษาหรือคำวินิจฉัยในคดีนั้น เท่ากับศาลอุทธรณ์ฟังพยานบอกเล่า มิได้นั่งพิจารณาด้วยตนเอง แต่พิจารณาจากพยานหลักฐานที่รับฟังมาจากบุคคลอื่นอีกชั้นหนึ่งจึงไม่ถูกต้องตามหลักของศาลพิจารณา (Trial Court)

2. ข้อเสนอแนะแนวทางแก้ไข

ตามที่ศาลอุทธรณ์ของไทยพิจารณาปัญหาข้อเท็จจริงในคดีอาญา โดยมีหน้าที่เป็นศาลพิจารณาชั้นที่สอง (Second Trial Court) ต้องวินิจฉัยข้อเท็จจริงเป็นยุติ จึงมีหน้าที่ต้องสืบพยานซึ่งน้ำหนักความน่าเชื่อถือของพยานหลักฐานในการวินิจฉัยชี้ขาดข้อเท็จจริงนั้น ตามหลักของศาลพิจารณา (Trial Court) ซึ่งเป็นศาลที่มีหน้าที่ค้นหาความจริง กรณีที่ศาลอุทธรณ์ของไทยมีหน้าที่เป็นศาลพิจารณาชั้นที่สอง แต่พิจารณาปัญหาข้อเท็จจริงโดยไม่มีการสืบพยานซึ่งน้ำหนักพยานหลักฐานในการวินิจฉัยชี้ขาดข้อเท็จจริง จึงขัดต่อหลักการเป็นศาลพิจารณา ผู้เขียนเห็นว่าเพื่อให้ศาลอุทธรณ์พิจารณาอุทธรณ์ปัญหาข้อเท็จจริงในคดีอาญา เป็นไปด้วยความถูกต้องตามหลักการค้นหาความจริง และการทำหน้าที่เป็นศาลพิจารณาชั้นที่สอง (Second Trial Court) ศาลอุทธรณ์ควรต้องปฏิบัติให้ถูกต้องตามหลักการเป็นศาลพิจารณา (Trial Court) และหลักการค้นหาความจริง (Fact Finding) และควรปรับปรุงหลักกฎหมายในมาตรา 208 (1) แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาให้มีความกระชับขึ้น เพื่อความถูกต้องและชัดเจนในทางปฏิบัติ และเพื่อเป็นการพัฒนาระบบการพิจารณาคดีอาญาของประเทศไทยทั้งในปัจจุบันและอนาคต ให้เป็นไปด้วยความถูกต้องตามหลักแห่งความยุติธรรม เป็นมาตรฐาน เช่นเดียวกับนานาประเทศ

2.1 การปฏิบัติตามหลักศาลพิจารณา (Trial Court)

ศาลพิจารณา (Trial Court) เป็นศาลที่มีหน้าที่ค้นหาความจริง วินิจฉัยข้อเท็จจริงเป็นยุติ ในการวินิจฉัยข้อเท็จจริงให้เป็นยุตินั้น จึงต้องมีหน้าที่ซึ่งน้ำหนักพยานหลักฐานหาความจริงแท้ในข้อเท็จจริงนั้น ซึ่งจะได้มากก็ต่อเมื่อได้สัมผัสกับพยานหลักฐานด้วยตนเอง โดยสังเกตจากปฏิกิริยาท่าทางของพยาน และการฟังสำเนียงถ้อยคำการเบิกความของพยานจากการสืบพยานในการซึ่งน้ำหนักความน่าเชื่อถือของพยานหลักฐาน ซึ่งต้องอาศัยความละเอียดรอบคอบเป็นอย่างยิ่ง ศาลที่ทำหน้าที่เป็นศาลพิจารณา จึงต้องพิจารณาคดีโดยการสืบพยาน เพื่อซึ่งน้ำหนักความน่าเชื่อถือของพยานหลักฐานในการวินิจฉัยชี้ขาดข้อเท็จจริงนั้น

ในกรณีศาลอุทธรณ์ทำหน้าที่เป็นศาลพิจารณาชั้นที่สอง (Second Trial Court) พิจารณาปัญหาข้อเท็จจริง ต้องวินิจฉัยข้อเท็จจริงเป็นยุติ มีหน้าที่ซึ่งน้ำหนักความน่าเชื่อถือของพยานหลักฐานในการวินิจฉัยชี้ขาดข้อเท็จจริงนั้น เพื่อให้การวินิจฉัยชี้ขาดข้อเท็จจริงในคดีอาญา เป็นไปด้วยความถูกต้องตามหลักการทำหน้าที่เป็นศาลพิจารณา ศาลอุทธรณ์ที่ทำหน้าที่เป็นศาล

พิจารณาชั้นที่สอง (Second Trial Court) จึงควรต้องปฏิบัติตามหลักของศาลพิจารณาโดยเคร่งครัด

2.2 หลักการค้นหาความจริง (Fact Finding)

หลักการค้นหาความจริง เป็นหลักที่ศาลพิจารณา (Trial Court) ต้องยึดถือปฏิบัติ เนื่องจากการค้นหาความจริงเป็นหน้าที่หลักของศาลพิจารณา เมื่อศาลอุทธรณ์ทำหน้าที่เป็นศาลพิจารณาชั้นที่สอง (Second Trial Court) ศาลมีหน้าที่ต้องค้นหาความจริงด้วยตนเอง ในการพิจารณาอุทธรณ์ปัญหาข้อเท็จจริง ศาลอุทธรณ์ต้องสืบพยานหลักฐานด้วยตนเอง เพื่อจะได้สัมผัสกับพยานหลักฐานที่ต้องใช้ซึ่งน้ำหนักความน่าเชื่อถือในข้อเท็จจริงนั้น โดยที่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 208 (1) ก็ได้ให้อำนาจศาลอุทธรณ์ในการเรียกพยานมาสืบเอง เป็นเครื่องแสดงให้เห็นว่ากฎหมายวางหลักไว้ให้ศาลอุทธรณ์ค้นหาความจริงโดยการสืบพยานด้วยตนเอง เพื่อความถูกต้องในการวินิจฉัยข้อเท็จจริงในคดีนั้น

2.3 การปรับปรุงกฎหมาย

มาตรา 208 (1) แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา บัญญัติว่า “ถ้าศาลอุทธรณ์เห็นว่าควรสืบพยานเพิ่มเติมให้มีอำนาจเรียกพยานมาสืบเอง หรือสั่งศาลชั้นต้นสืบให้...”

ในมาตรา 208 (1) เป็นการให้ศาลอุทธรณ์ใช้ดุลพินิจ ไม่ได้เป็นการบังคับว่า จะต้องทำ จึงเป็นข้อที่ควรปรับปรุงแก้ไขใหม่ ดังนี้

มาตรา 208 ในการพิจารณาคดีอุทธรณ์ตามหมวดนี้

(1) “ถ้าคดีมีปัญหาข้อเท็จจริง ในการวินิจฉัยปัญหาข้อเท็จจริงนั้น ให้ศาลอุทธรณ์เรียกพยานมาสืบเอง และให้ข้อเท็จจริงนั้นเป็นที่ยึด ห้ามฎีกาต่อไป”

จากการที่ได้ศึกษาปัญหา และเสนอแนะแนวทางแก้ไข หากได้มีการนำมาปฏิบัติ จะทำให้ศาลอุทธรณ์ของประเทศไทยที่ทำหน้าที่เป็นศาลพิจารณาชั้นที่สอง (Second Trial Court) มีการพิจารณาปัญหาข้อเท็จจริงในคดีอาญา เป็นไปตามหลักของศาลพิจารณา (Trial Court) โดยมีหน้าที่ค้นหาความจริง ย่อมจะส่งผลให้การพิจารณาอุทธรณ์ปัญหาข้อเท็จจริงในคดีอาญา มีความถูกต้องเที่ยงธรรมตามหลักการค้นหาความจริง และปัญหาข้อเท็จจริงก็จะยุติได้ที่ศาล

อุทธรณ์ ซึ่งจะเป็นไปในแนวทางเดียวกันกับ การพิจารณาอุทธรณ์ปัญหาข้อเท็จจริง ในคดีอาญา ของนานาประเทศ ทั้งที่ใช้กฎหมายระบบคอมมอนลอว์ และประเทศที่ใช้กฎหมายระบบซีวิลลอว์ ที่มีแนวคิดว่า "ถ้าไม่ได้เห็นได้ฟังพยานหลักฐานนั่นเอง ก็ไม่อาจเข้าไปก้าวล่วงวินิจฉัยความ น่าเชื่อถือของพยานหลักฐานในข้อเท็จจริงนั้น"

บรรณานุกรม

หนังสือและบทความในหนังสือ

กิตติพงษ์ กิตยารักษ์. ทิศทางกระบวนการยุติธรรมในศตวรรษใหม่. กรุงเทพมหานคร: บริษัท ดี ไชร์ จำกัด, 2543.

คณิต ณ นคร. กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ วิญญูชน, 2549.

คณิต ณ นคร. อัยการเยอรมันและการดำเนินคดีอาญาของอัยการเยอรมันก่อนฟ้อง. ระบบอัยการสากล. กรุงเทพมหานคร: เรือนแก้วการพิมพ์, 2526.

คณิง ภาไชย. กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ เดือนตุลา, 2541.

จรัญเนติศาสตร์. หลวง. แนวความคิดในการปรับปรุงระบบศาลยุติธรรม. ที่ระลึกในงาน พระราชทานเพลิงศพ หลวงจรัญเนติศาสตร์ 21 ตุลาคม, 2518. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มกุฏกษัตริย์ราชวิทยาลัย.

ณรงค์ ใจหาญ. หลักกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา. พิมพ์ครั้งที่ 2. เล่ม 2. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2544.

ธานินทร์ กรัยวิเชียร. การปฏิรูประบบกฎหมายและการศาลในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พระปิยมหาราช. พระนคร: โรงพิมพ์สำนักทำเนียบนายกรัฐมนตรี, 2511.

ธีรพันธุ์ รัศมีทัต. กฎหมายวิธีพิจารณาอาญาและวิธีพิจารณาความแพ่งฝรั่งเศส. หนังสืออนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงศพ ดร.ธีรพันธุ์ รัศมีทัต, 6 สิงหาคม 2541.

บวรศักดิ์ อุวรรณโณ. เอกสารประกอบการสอนประชุมการระบบกฎหมายไทยและ
ต่างประเทศ. กรุงเทพมหานคร: รุ่งเรืองการพิมพ์, 2528.

เริงธรรม ลัดพลี. สัมมนากฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา. กรุงเทพมหานคร:
สนมิตรออฟเซท, 2534.

วรภัคดีพิบูลย์, พระ. ประวัติศาสตร์กฎหมายไทย. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพมหานคร: สมาคม
สังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทย, 2525.

วิเชียร ติเรกอุดมทรัพย์. วิ.อาญาพิสดาร. เล่ม 2. กรุงเทพมหานคร: แสงจันทร์การพิมพ์, 2546.

สถิตย์ เล็งไธสง. คู่มือกฎหมายวิธีสบัญญัติ 3. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วน
จำกัดพิมพ์อักษร, 2546.

สุนัย มโนมัยอุดม. ระบบกฎหมายอังกฤษ. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2545.

สุพิศ ปราณีตพลกรัง. การดำเนินคดีในศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศ
กรุงเทพมหานคร: อินเตอร์กรุป, 2544

สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล. ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาฉบับอ้างอิง. พิมพ์ครั้งที่ 2.
กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2542.

โสภณ รัตนกร. กฎหมายลักษณะพยาน. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์
นิติบรรณการ, 2544.

หยุด แสงอุทัย. ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา, 2511.

บทความ

กมลชัย รัตนสกาวงศ์. ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับระบบกฎหมายและระบบศาลของประเทศ
สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน. กรุงเทพมหานคร:จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ม.ป.ป.

กมลชัย รัตนสกาวงศ์. ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับระบบกฎหมายและระบบศาลของประเทศ
สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน.รวมบทความในโอกาสครบรอบ 60 ปี ดร.ปรีดี
เกษมทรัพย์. กรุงเทพมหานคร:พี.เค.พรีนติ้งเฮาส์,2531.

กิตติพงษ์ กิตยารักษ์. อัยการกับกระบวนการยุติธรรม.บทบัณฑิตย์,ธันวาคม 2539.

คณิต ณ นคร. กฎเสนาบดีกระทรวงยุติธรรมกับการชั่งน้ำหนักพยานหลักฐาน.วารสารอัยการ
ปีที่ 19.ฉบับที่ 215. มกราคม 2539.

คณิต ณ นคร. ข้อวิจารณ์และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวล
กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่...) พ.ศ..... วารสารอัยการ,
สิงหาคม 2522.

ธนกร วรปรัชญากุล. ระบบศาลยุติธรรมและการขอให้มีการทบทวนคำพิพากษาของศาล
ในประเทศฝรั่งเศส. ดุลพิน. เล่มที่ 1. ปีที่ 51. กรุงเทพมหานคร:
อรุณการพิมพ์. มกราคม – เมษายน 2547.

ธีสุทธิ์ พันธุ์ฤทธิ์. การชั่งน้ำหนักพยานหลักฐาน. บทบัณฑิตย์. เล่ม 61. ตอน 1, 2548.

พรเพชร วิจิตรชลชัย. การพิจารณาคดีอาญาโดยลูกขุนตามกฎหมายอเมริกัน. ดุลพิน.
ปีที่ 41. เล่ม 2, 2538.

ไพศิษฐ์ พิพัฒน์กุล. ระบบศาลและอำนาจหน้าที่ของศาลชั้นอุทธรณ์ประเทศเยอรมัน.
หนังสือวันรพี. เล่มที่ 17,2517.

เสนอ บุญเกียรติ. ประวัติความเป็นมาของศาลยุติธรรมไทย.บทบัณฑิตย์. เล่มที่ 26,2512.

อุดม รัฐอมฤต. การฟ้องคดีอาญา. รวมบทความทางวิชาการ เนื่องในโอกาสครบ 80 ปี
ศาสตราจารย์ไพโรจน์ ชัยนาม. กรุงเทพมหานคร:โรงพิมพ์มหาวิทยาลัย
ธรรมศาสตร์,2535.

เอกสารอื่น ๆ

ชาญณรงค์ ปราณจิตต์ และคณะ. การวิจัยเพื่อหาวิธีลดปริมาณคดีที่มาสู่ศาลอุทธรณ์
และศาลฎีกา.รายงานการวิจัยสาขานิติศาสตร์ เสนอต่อคณะกรรมการ
สภาวิจัยแห่งชาติ,2544.

ชินานนท์ วงศ์วิระชัย. "การแก้ไขคำพิพากษาในคดีอาญาโดยการอุทธรณ์ฎีกา ตามระบบ
คอมมอนลอว์และซีวิลลอว์." วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์,2527.

ฐนิตพัฒน์ วิริยะศิริ. "การอุทธรณ์ข้อเท็จจริงในคดีอาญา." วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต
คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต,2544.

ประทุมพร กลัดอ้า. "การนำวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับในวิธีพิจารณาความอาญา."
วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์,2533.

วรพงษ์ จักรเสน. "การดำเนินกระบวนการพิจารณาซ้ำ." วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต
คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์,2535.

วิสันต์ เพิ่มทวีผล. "การตรวจสอบและการกำหนดข้อเท็จจริงในคดีอาญา." วิทยานิพนธ์
มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์,2534.

วรางคณา ชุนณเณรพานิช. "การพิจารณาคดีด้วยความรวดเร็วต่อเนื่องและธรรม." วิทยานิพนธ์
มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, 2544.

สุนทร เกิดโกคา. "บรรทัดฐานของศาลฎีกาในเรื่องการชั่งน้ำหนักพยานหลักฐาน." วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2541.

สัญญาลักษณ์ ปัญวัฒน์ลิขิต. "การพิจารณาคดีอาญาด้วยความรวดเร็วและเป็นธรรม." วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2540.

อุทัย อาทิวะ. อัดสำเนา. รัฐบัญญัติฉบับเมื่อวันที่ 15 มิถุนายน ค.ศ. 2000 และฉบับเมื่อ
วันที่ 4 มีนาคม ค.ศ. 2002.

ตัวบทกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2534.

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540.

พระธรรมนูญศาลยุติธรรม พ.ศ. 2478.

พระธรรมนูญศาลยุติธรรม พ.ศ. 2543.

พระราชบัญญัติรื้อฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่ พ.ศ. 2526.

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา.

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง.

ประมวลจริยธรรมของข้าราชการตุลาการ.

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1291/2492.

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5106/2538.

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2984/2543.

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 477/2508.

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1736/2527.

Books

Baum, Lawrence. The Supreme Court 2nd ed. Washington D.C. Congressional Quarterly Inc, 1985.

Casper, Gerhard and Hans Zeiswl. Lay Judges in the German Criminal Court The journal of Legal Studies 1 January, 1972.

Carvell, I.G. and Swinfen, E. Criminal Law and Procedure, London: Sweet & Maxwell, 1970

Dervort, Tomas R. Van. American Law and The Legal System: Equae Justice Under the Law. 2nd ed. New York: West Legal Studies, 2000.

Dadomo, Christian, Susan Farran. The France Legal System. 2nd London: Sweet & Maxwell, 1996.

Fisher, Howard. German Legal System and Legal Language. 2nd ed. London: Cavendish Publishing Limited, 1997.

Glich, Henry R. Court Polics and Justice. New York: Mcgraw Hill, 1983.

Hampton, Celia, Criminal Procedure, 3th ed. London: Sweet & Maxwell, 1982.

Harris, Seymour Federick. Criminal Law by Lan Mclean & Peter Morrish. 3rd London: Sweet & Maxwell, 1973.

Israel, Jerold H. and Lafave, Wayne R. Criminal procedure: constitution limitation in a nutshall. 4th ed. U.S.A.: st. paul, minn. west publishing co, 1988.

Jones, David A. The Law of criminal Procedure. Bottom: Little Brown & Company (Canada) Limited, 1981.

Kessler, Ramond G. Criminal Procedure Law and Practice. 5th ed. California: Tome Learning Inc, 2001.

Karlen, Delmar. Anglo – American Criminal Justice. University Press, 1967.

McCord James W.H. and McCord Sandra L. criminal Law and Procedure for the Paralegal a system Approach. 2nd ed. Tomson Learning Inc, 2001.

Nurphy, Peter. Murphy on Evidence, 5th London: Black stone Press Limited, 1995.

Rubin, H. ted. The Court: Fulcrum of the justice System, Santa Monica, Calif,: Goodyear Pub, Co., 1976.

Sande, Andrew and Richard Yong Criminal Justice London: Butter worth, 1994.

Tanaka, Hideo. The Japanese Legal System. Tokyo University of Tokyo press, 1976.

Wright, Charles alan. Law of Federal Court. 5th ed. St. Paul Minn: West Publishing Co, 1994.

Williams, Jason. Civil and Criminal Procedure. London: Sweet & Maxwell, 1997.

White, Robin C.A.. The Administration of Justice. Glasgow: Bell and Bain Ltd. 1985.

Zander, Michael. Cases and Materials on the English Legal System. London: Weidenfeld and Nicolson, 1980.

Other Materials

German Code of Criminal Procedure.

The Criminal Appeal Act 1968.

Constitution of the United States.